استقلال خپلواکی
www.esteqlaal.net

روانشاد پوهاند عبدالحی حبیبی پنجشنبه ۱۱جنوری ۲۰۲٤

د احمد شاه بابا دیوان

څلورلسمه برخه

مثبت تصوف

لکه دمخه چه مو وویل، احمد شاه بابا د تصوف مثبته خوا درلوده، یعني د ده تصوف "فلسفی تصوف" نه وه، چه د دنیا ترک او رهبانیت پکښي اخښلی دي، بلکه د ده تصوف شرعی او اسلامی وه، چه د جهاد روح، او د تقوا او خدمت خلق خوا ئي غالبه وه، لکه چه پخپله د فنا او بقا په خواو کي د اعتدال لار نیسي، او بقا د فنا کمال بولي:

دا د سر کاسه پرې مکړه د فنا کمال بقا ده

ایمان او یقین

په ماوراء الطبیعه ابحاثو کي عقلیون او فلاسفه ټل پر عقل تکیه کوي، مگرعقل هم حقائق کماهی نسیي پیژندلاي، فلاسفه که څه هم په دغه لار کي ډیرزیار کاږي، مگر دغه زیار تر ځایه نرسیږي، او په پای کي وایي:

salamwatanam@gmail.com

”معلوم شد که هیچ معلومم نشد“ (فخر رازی). سقراط د یونان مشهور فیلسوف په دغه فخر کاوه ”چه پخپله ناپوهي پوهیدلی وو“ سپنسر د انګلستان نامتو عالم به ویل ”چه په هیڅ نه پوهیږو“ احمد شاه بابا یوه ورځ چه د پسرلی ګلونه غوړیدلي، او جهان ئې ښکلی کړي وو په دقیق نظر دغه ننداره کتله مګر عقل ئې هیڅ په فلسفه د دغه ښکلی جهان پوه نشو، له ځانه سره ئې وویل:

"احمد" شپه و ورځ ثنا کړه عقل څه رسي په کار؟

د پسرلی په پای کي ګلان رژیږي، پر ګلستان د فلاکت او ادبار خاوري اوري، احمد شاه بابا دغه د حیرت مقام داسي ښیئي:

په قدرت دی ګل کړ جوړ

چه چمن په ښایسته و

بیا په لږ عمر کي زوړ اوس ئې باد وړي لکه پروړ تر دغه وروسته په حیرت کي ډوبیږي نو وایي:

"احمد شاه" فکرونه پریږده بخره مومه له حیرته په دې ډول احمد شاه بابا یوازی عقل د عرفان او پیژندګلوۍ په لار کي کافی نه بولي، ځکه چه د عقل د سیر پاي حیرت دي، نو دئ پخپل کلام کي هر کله د ایمان او یقین تلقین کوي، او دغه لار تر مجرد عقلیت غوره کوي، لکه چه وایي:

په یقین به خپل یار مومې

معرفت څراغ بل کړي

"احمد شاه" که یار غواړې

نفس نومید کړې لکه شنده

یقین وباسه له ځنده

لیري کړه د ګمان پلنده

بل ځای وایی:

د یقین په لاره درومې

د ګمان صورت که واخلې

شک فاني یقین باقي کړه

دغه خپل یار به وویني

په ګمان ولي دریږې

ته دریاب په موج بهیږې

په باقي به هوسیږې

د یقین پر لوړ که خیژې

یا:

د "احمد" د یار تر منځ د ګمان غرونه

که یار غواړې د یقین پر لاري پښي ږده

په دغه خوا کي د اوسنی زماني مشهور فیلسوف علامه اقبال هم زموږ د احمد شاه بابا ټینګ ملګری دي لکه چه وایی:

حیات جاودان اندر یقین است

ره تخمین و ظن ګیری، بمیری

بل ځای وایی:

خرد بیگانهٔ ذوق یقین است

قمار علم حکمت بد نشین است

دو صد بو حامد و رازی نیرزد

به نادانی که چشمش راه بین است

مقام شوق بی صدق و یقین نیست

یقین بی صحبت روح الامین نیست

گر از صدق و یقین داری نصیبی

قدم بیباک نه، کس در کمین نیست ۳۸

---

۳۸. د علامه اقبال ارمغان حجاز د لاهور طبع.

د جهان تطورات

احمد شاه بابا د دنیا نقشه په فلسفی نظر داسي کاږيي:

کله سرناوی بیا ډمامي وی

کله ژړا وی، څه غړغړ وی!

دا جهان طور طور ښکاريږي

څوک په سر تور وی، د چا بګړې وی

علم، او د علم تشویق

د انسان د سعادت لار علم دي، هیڅ سړی او ملت پر دنیا بې له علمه لار نسي پیدا کولای!
د احمد شاه بابا له سوانحو او ویناوو څخه ښکاریږي، چه ده په دینی علومو او تصوف او فلسفه کي معلومات درلوده، په عربی ژبه هم پوهیدي، په پارسی او پښتو کي ئې شعر هم ویلای سوای.
په عربی ژبه چه په هغه عصر کي د مشرق د علم منبع وه تر دې حده عالم وو، چه لیک او لوست ئې هم په کولای سو. مرحوم شاه فقیر الله صاحب د ښکارپور و ده ته عربی مکتوبونه هم لیکلي دي ۳۹ علاوه پر دغه احمد شاه بابا په عربی ژبه ځني کلمات لري، چه محمد غوث ابن ترکمان ابن تاج خان په هندوستان کي په پارسی ژبه شرح پر لیکلې ده، چه شرح الشرح نومیږي ۳۰۰. مخه ده!

---

۳۹. د میان فقیر الله صاحب جلال آبادی مکتوبات ص ۲۷۱ د لاهور طبع.

احمد شاه بابا خپل ګران ملت ته پخپله وینا کي د علم ډېر تشویق او ترغیب فرمائي، نن ورځ ښایي چه پښتانه د خپل پلار دغه نصایح په ښی غوږ واروي، او په دغه قرن کي چه بې له علمه ژوندون ممکن نه دي، عملی ئې کي، او د علم زدکړي ته خورا توجه وکي، دی وایي:

څو د یوې د علم دي همیش بلی
د غفلت په تیاره څو ګرزې عجوزه
دا یقین، علم له ځانه سره مله کړه
د همت په وزر الوزه الوزه

بل ځای د علم فوائد او ګټي داسي ښیئي:

له څلورو خوا به در درته ځلیږی
که د علم روڼ څراغ ته درته بل کړې
روح له علمه روښا اخلي، هله زده کړه
"احمد شاهه" چه بد خوی په ښه بدل کړې

بل ځای په داسي ډول و علم ته ترغیب فرمائي:

علم ګوره څه څرګنده لوی دریاب دی
بیا هم دي را بهیدلی په څو باب دی
دا د علم دریاب هر چیري محیط دی
علم زده کړه چه د علم لوړ جناب دی

په دغو بيتو کي احمد شاه بابا د علم شعب او اقسام ښيي، او د علم احاطه ښکاره کوي، وروسته نو و زده کړې ته زمونږ تشويق فرمائی!

بديعی صنايع

نوربيا